

Hij was teleurgesteld; voelde zich alleen staan; zag nochtans op tegen de drukte van het zoeken van een ander kosthuis; en toen kreeg hij den tekst: „Steek uw zwaard in de scheede”.

Hij vatte dat, zoover ik het schrijven begrijpen kon, op in dezen zin, dat hij maar liever zwijgen moest.

Als deze broeder nu nuchter het Woord leest, dan zal het hem duidelijk worden, dat hij, natuurlijk, niet zwijgen mag en dat gezin niet prijs mag geven aan revolutionaire propaganda; en dat hij, als zijn kostjuffrouw daar niet van gediend is, een ander kosthuis moet zoeken, al brengt dat dan wat drukte mee.

Maar nu deze broeder eenmaal de gedachte heeft, dat de Geest Zelf hem dezen tekst gaf, hoe moeilijk zal het nu zijn hem tot dat nuchtere, voor de hand liggende inzicht te brengen.

Hoe weinig zin een dergelijk teksten krijgen heeft, blijkt wel hieruit, dat deze broeder tegelijk met het Woord: „Steek uw zwaard in de scheede”, ook kreeg het woord van Groen van Prinsterer: „Tegen de Revolutie het Evangelie”.

Maar dat woord bedoelt juist, dat wij met het Evangelie de revolutie moeten bestrijden; doch onder den indruk van het eerste Woord, dat hem te binnen schoot, schijnt hij zelfs uit dit woord van Groen afgeleid te hebben, dat hij maar vriendelijk zwijgen moest.

Neen, lieve broeder, dat is niet de Geest geweest, die u dit Woord gaf, maar enkel uw eigen begeeren, waardoor ge graag in uw kosthuis wildet blijven.

En dat is het gevaar, dat altijd dreigt, dat men wat opkomt uit eigen overwegingen, gaat aanzien voor Geestessprake.

Een andere broeder schreef:

„Het was 10 Juni 1935, dat mijn dochttertje door een klein ongeval een oog werd ontnomen en mijn vrouw en ik daardoor erg bedroefd waren. 'k Had dien morgen ernstig gebeden of God ons dien dag (een feestdag) bewaren wilde. Door het ongeval kwam ik in twijfel of God mijn gebed wel had verhoord, want had Hij ons nu bewaard? Totdat plotseling, terwijl wij in tranen waren, Psalm 62:4 ons voorkwam en door de tranen heen mochten zingen: „Doch gij mijn ziel” enz. God bepaalde er ons bij dat Hij onze ziel bewaard had en zou blijven bewaren.”

Ik trek niet in twijfel, dat deze broeder en zuster in dat geval op deze wijze zijn getrouwd geworden.

Maar wat ik niet geloof, dat is, dat de Geest hun dat psalmvers direct gegeven heeft. Zij konden dat vers en zonder dat zij er zelf erg in hadden, heeft hun hart gezocht in den schat des Woords en toen vonden ze dit en de Geest opende hun oog voor de schoonheid er van.

Dat heeft met het „teksten krijgen” zooals wij het bestrijden niets te maken.

Dat geldt wel weer van wat deze broeder ook vertelt.

Een dominé, wiens naam ik verzwijg, had eens tegen hem gezegd: „ik kreeg een Psalm in mijn hart en moest naar buiten; ik ging naar buiten en ging Gods Woord verkondigen aan een groote groep S.D.A.P.'ers”.

Daar hebt ge nu weer een echt voorbeeld van „een tekst krijgen”.

Maar daarom ook weer niet aanvaardbaar. Die dominé kon niet controleeren, waar dat invallende versje vandaan kwam en daarom mocht hij zijn daden daardoor niet laten besturen.

Hij heeft toen Gods Woord aan een groote groep S.D.A.P.'ers verkondigd.

Maar wie zegt hem, of hij daar goed mee gedaan heeft?

Het kan best wezen, dat hij beter had gedaan met aan zijn preek te werken of een lid van de gemeente te bezoeken.

Niet zoo'n invallend versje, maar de nuchtere confrontering van zijn werk met het Woord Gods moest hem (en moet ons allen) den weg wijzen.

De lezers zullen begrijpen, dat ik niet alle brieven kan verwerken in deze artikelen. Geen één van alle heeft mij ook maar iets kunnen overtuigen van het bestaan van een Geesteswerking, waarbij Hij, zóo maar, iemand een tekst geeft.

Wel is mij duidelijk geworden hoe groote gevaren er aan verbonden zijn, dat men het in deze richting zoekt of anderen het in deze richting leert zoeken.

Nog één artikel hoop ik hierover te schrijven, waarin ik aan de hand van een schrijven het gevaar, dat hier dreigt, zal trachten te laten zien.

Van een Dienaar des Woords kreeg ik een brief, waarin hij uiting gaf aan Zijn dankbaarheid voor mijn artikelen.

Ik, van mijn kant, ben voor zijn schrijven dankbaar, gelijk voor al de brieven, die van sympathie en instemming getuigen.

Ook uit den brief van dien D. des W. den volgenden keer een enkele aanhaling.

D. v. D.

MUZIKALE KRONIEK

Nieuwe orgels.

Het feit, dat enkele maanden geleden twee orgels in Gereformeerde Kerken tot stand kwamen, een middelmatig-groot in de Tuindorpkerk te Utrecht en een klein in de kerk te West-IJsselmonde, is op zichzelf niets bijzonders. Toch verdienen juist deze beide instrumenten de aandacht van ieder wien het orgelspel in onzen eeredienst ter harte gaat, omdat men zich bij de projecteering en den bouw ervan bijzondere rekenschap heeft gegeven van de eischen, die de Gereformeerde eeredienst aan het orgel stelt.

Werd dit dan totnogtoe niet gedaan? Dat zou ik niet willen beweren, maar men heeft zich daarbij meer door een zekere sleur laten leiden van wat er in de naaste omgeving gewoonlijk aan kerk-orgels tot stand kwam, dan dat men zich steeds weer opnieuw bezon op datgene, wat er in de eigen liturgie van het orgel werd vereischt.

Meestal was de gang van zaken deze: Wanneer het benodigde bedrag bijeen was, deden eenige orgelmakers offertes, waaruit dan door de betrokken commissie een keuze werd gedaan, al of niet in overleg met een vertrouwd organist of adviescollege. Aan dezen of aan den orgelmaker werd overgelaten, hoe het orgel zou worden, behoudens enkele leekwensen, voornamelijk dat het orgel sterk genoeg zou zijn voor zooveel zangers.

Waar de adviseurs en de orgelmakers in deze eeuw de meeste aandacht schonken aan soliditeit, samenvoeging der mechanische deelen en het verkrijgen van bepaalde geliefkoosde solo-effecten, is langzamerhand het verschil in karakter tusschen orgels in Gereformeerde en Vrijzinnige en Roomsche-Katholieke Kerken vrijwel verloren gegaan, tot schade voor de liturgische bruikbaarheid. Het is wel merkwaardig, dat juist de orgels in onze kerken daaronder het meest te lijden hebben gehad, en verblijdend mag het worden genoemd, dat men dit meer en meer begint in te zien.

Natuurlijk staat dit feit, ofschoon ook verschillende omstandigheden in het orgelmakersbedrijf tegenwerken, niet op zichzelf.

Het is, om het scherp te zeggen, een symptoom van de nivelleering, die zich tusschen Kerk en Wereld voltrekt, wanneer de Kerk niet ten volle uit haar eigen levensbeginselen leeft. Of, om het voor hen, die deze nivelleering niet zien, anders te formuleeren: het is een bewijs, dat wij als Gereformeerden aan de volle verwerkelijking van onze beginselen op muzikaal gebied in den eeredienst nog niet zijn toegekomen.

Deze uitspraken klinken krasser, dan ze in werkelijkheid zijn. Pas de eisch van de doorwerking van het Christendom toe op het leven in kerk-, gezins-, staatkundig, onderwijs- of maatschappelijk verband, en hij zal in onzen kring geen tegenspraak uitlokken. Toch geldt hij niet zoo goed voor het muzikale. Evenmin als de muziek in onzen eeredienst, verkeert het orgel in een neutrale zone. Niet alleen de bespeler moet ons op zijn wijze bij God en Zijn dienst bepalen, maar ook het klankbeeld van het orgel zelf. Dit laatste heeft een groter invloed op de luisterende gemeente en op den spelenden organist, dan men zich wel bewust is. Een leelijk-klinkend orgel zal niettegenstaande de schoonste bespeling evenmin kunnen verheffen als een architectonisch-voortreffelijke kerk, die van blik en gemeen kistenhout zou zijn gebouwd. Maar hetzelfde geldt ook van een overigens degelijk orgel, waarvan de registersamenstelling en de geluidsafwerking niet zijn gericht op onzen eeredienst, precies eender als voor een luxueus kerkinterieur, dat door zijn kleurige beschilderingen, tapijtbehangen en intieme hoekjes aan een ontspanningslokaal of bioscoopzaal zou doen denken.

In „Onze Eeredienst” heeft Dr A. Kuyper zeer concreet den eisch van waarheid en stijlvolheid in onze kerkgebouwen laten zien, en vooral via de architecten hebben zijn ideeën medegewerkt tot de totstandkoming van menig bedehuis, dat door stijl en structuur de concentratie bij het doel van den eeredienst bevordert. Als kunstzinnig mens sprak hij daarbij ook over het orgelspel. Tot de vaststelling van de speciale eischen, waaraan het orgel als gebruiksinstrument in onzen eeredienst moet voldoen, is hij niet gekomen, evenmin als zulks, voorzoover wij bekend, door anderen in onzen kring is geschied.

Deze eischen staan in het nauwste verband met taak en plaats van het orgelspel in den Gereformeerden eeredienst. Die taak bestaat in de eerste plaats in het begeleiden van den gemeentezang, verder in het met voor-, tussen- en naspelen de aandacht van de gemeente bepalen bij de te zingen liederen, en tenslotte in het scheppen en bewaren van de passende sfeer vóór en na den dienst. De plaats van het orgelspel in onzen eeredienst is niet elementair, maar subsidiair.

Voorop sta dus, dat elk orgel tenminste geschikt moet zijn om den gemeentezang voldoende te steu-

nen en te richten, of zooals de leek zegt, dat het orgel sterk genoeg moet klinken. Maar met geluidsintensiteit alleen is men er nog niet; het orgel zal ook voldoende draagkracht, volume van toon, moeten bezitten. Onze beste orgels uit de laatste tijden voldoen wel aan deze twee eischen. Maar orgels, waarvan het geluid als een zware brij op de hoofden der hoorders neerzwalpt, voldoen er ook aan en laten toch onbevredigd.

Zoo komen we tot den derden eisch: helderheid, doorzichtigheid van geluid. Een orgel kan ook dan nog onvolmaakt zijn: het is mogelijk dat het wel krachtig, volumineus en helder klinkt, maar dat toch dezelfde klankkleuren steeds weer terugkeeren. Vierde eisch: een orgel moet veel variatie-, kleurmogelijkheden in zich bergen. Het komt eehier vaak voor, dat deze zich voornamelijk beperken tot het zachte geluid, en dat juist voor de zangbegeleiding steeds dezelfde stemmen moeten worden gebruikt. Daarom moet de vierde eisch aldus worden aangevuld: een orgel in een Gereformeerde kerk moet veel variatiemogelijkheden bezitten, vooral in het meer sterke geluid.

Het is nu van de kunde, het klankideaal en het inzicht van den orgelmaker afhankelijk, in hoeverre aan deze eischen wordt voldaan. De resultaten in deze eeuw zijn over het algemeen niet erg moedgevend. Vele oorzaken hebben hiertoe geleid, waarvan ik hier billijkheidshalve enkele noem. Concurrentie van de buitenlandsche grootindustrie, waardoor het vak meer en meer moest vervlakken tot het bestellen en monteren van onderdeelen, in het buitenland vervaardigd.

Onderlinge concurrentie in het binnenland (ons landje telt nota bene vijftig firma's, die zich belasten met bouw of restauratie van pijporgels!), waardoor de ambitie en de kwaliteit van het werk te lijden hadden. Toenemende onkundigheid met de vereischten, waaraan het orgel heeft te voldoen, met het karakter van den eeredienst der verschillende kerkformaties en met de orgelliteratuur. Onvoldoende artistieke en weinig belangstelling voor de culturele stroomingen van dezen tijd. Ondeskundigheid, onredelijkheid en (of) onbetrouwbaarheid van vele boven hen gestelde „adviseurs”. Zou er wel één orgelmaker in ons land zijn, die van deze smelten geheel vrij is gebleven?

Globaal genomen, vertoonen de meeste door hen in onze kerken afgeleverde instrumenten ten aanzien van de hierboven gestelde eischen het volgende beeld: geluidsintensiteit ruim voldoende, volume ternauwernood voldoende, helderheid onvoldoende (wat niet wegneemt, dat de hoogere toongebieden in vele orgels schreeuwend schel zijn), variatiemogelijkheden in het zachte spel voldoende, in het meer sterke spel onvoldoende. Deze eigenschappen zijn zoowel uit de registersamenstelling, als uit hun geluidsafwerking, waar te nemen.

Over de pogingen, om uit deze impasse te geraken, hoop ik in het slotartikel een en ander te zeggen.

Rotterdam.

Mr. A. BOUMAN.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De Hongaarsche Gereformeerde kerken in Roemenië, Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië.

De na den wereldoorlog ingetreden politieke verandering, die van Hongarije tweederde deel van zijn gebied weggenomen heeft, heeft ook de Hongaarsche Gereformeerde Kerken zeer getroffen. Onder de 4 miljoen Hongaren, die zich zoodoende aan vreemde heerschappij moesten onderwerpen, zijn er meer dan één miljoen Gereformeerden, die op het oogenblik in Roemenië, Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië wonen, waar de gereformeerde religie bijna uitsluitend door hen vertegenwoordigd wordt. Over het leven van deze Hongaarsche Gereformeerden wil ik nu een kort overzicht geven, hopende op de belangstelling van de Nederlandse Gereformeerde broeders, wier broederlijke liefde wij Hongaarsche Gereformeerden op zoo velerlei wijze mochten en mogen ondervinden.

Laat ons eerst eens Roemenië bezien. Zooals bekend, heeft Roemenië van het Hongaarsche gebied Zevenburgen gekregen, waar 780.000 Hongaarsche Gereformeerden wonen, die 929 kerken hebben, waarvan 154 zonder eigen predikant, terwijl in nog 921 plaatsen Hongaarsche Gereformeerden verspreid wonen. De 780.000 zijn in twee districten georganiseerd: het ééne is het reeds vóór den wereldoorlog bestaande Zevenburgsche district, en het andere is het deel, dat van het aan de overzijde van de Thijs gelegen district is afgesneden en nu een apart district vormt. De twee districten hebben één Theologische Hoogeschool in Kolozsvár, waar plm. 120 Hongaarsche Gereformeerde theologische studenten studeren; verder een kweekschool in Nagyenyed, 5 gymnasia (Kolozsvár, Nagyenyed, Sepsiszentgyörgy, Marosvásárhely en Zilah) en 4 lycea (Kolozsvár, Brassó, Sepsiszentgyörgy en Marosvásárhely). In Brassó hebben ze ook nog een handelsschool, maar deze wordt niet officieel erkend door den Roemeen-

schen Staat toestemming. tenslotte zij Gereformeerde en 5 bewaard gevaar. Het noeg. Ongegaarsche G. leerplichtige meensche S. scholen op geschreven, bezoeken. sche Gereformeerde school bezo orthodoe men zich h het is v ken, wanne leeren, wa godsdienst bij, dat de toestem de schoolge schoolgebou het getal H jaar mind

Wat de g menie in h Hongaarsch de verschil de Staat Hongaarsch doeling van naliseering, meerde goe houden wo geeft het I van de H belemmerin beuren, dat niet alleen oog van de ficieerd me evangelisati de Roemen Roemeense lijk binnen het werk gingen ziet hankelijkhe nieuw verb

Dus daar gereformee kóczy Gyé meerde rel ren op he een moeilij in het vas en het Ev grootste tr nemen der versterkt v Kerken in tuigd, dat de groote me neemt krachtig to matie. Zij nieuwd ge haar groot te staan i zoo vele n dien tijd, w Evangelie wel onder

Wat T met het K.M. lang bevinden Kerken, w Het getal v waardig, d woners he waaronder den werel allen werd afgesneden organiseer gestrekthe en na de officieete maar tot n Jaar in ja den Tsjech verkregen

Een and hier zond Tsjechisch kerken me moesten z in Losone dominees, de student wereldoorl maar de T aan zich g die in het b kerken zij over eigen